BIT Habitat
Memòria d'activitats 2019

bithabitat

Ajuntament de Barcelona

Índex

1. BIT habitat
2. Eixos de treball
3. Projectes i col·laboracions 2019
   - 3.1 Barcelona verda i circular
   - 3.2 Smart City Week
   - 3.3 Urban Data Desk (UDD)
   - 3.4 Comissió de Coordinació del 22@
   - 3.5 International Urban Cooperation (IUC)
   - 3.6 EIT Urban Mobility
   - 3.7 Tres Xemeneies
   - 3.8 Biennal de la ciència
   - 3.9 Living labs
   - 3.10 Gestió de l'edifici: Ca l'Alier

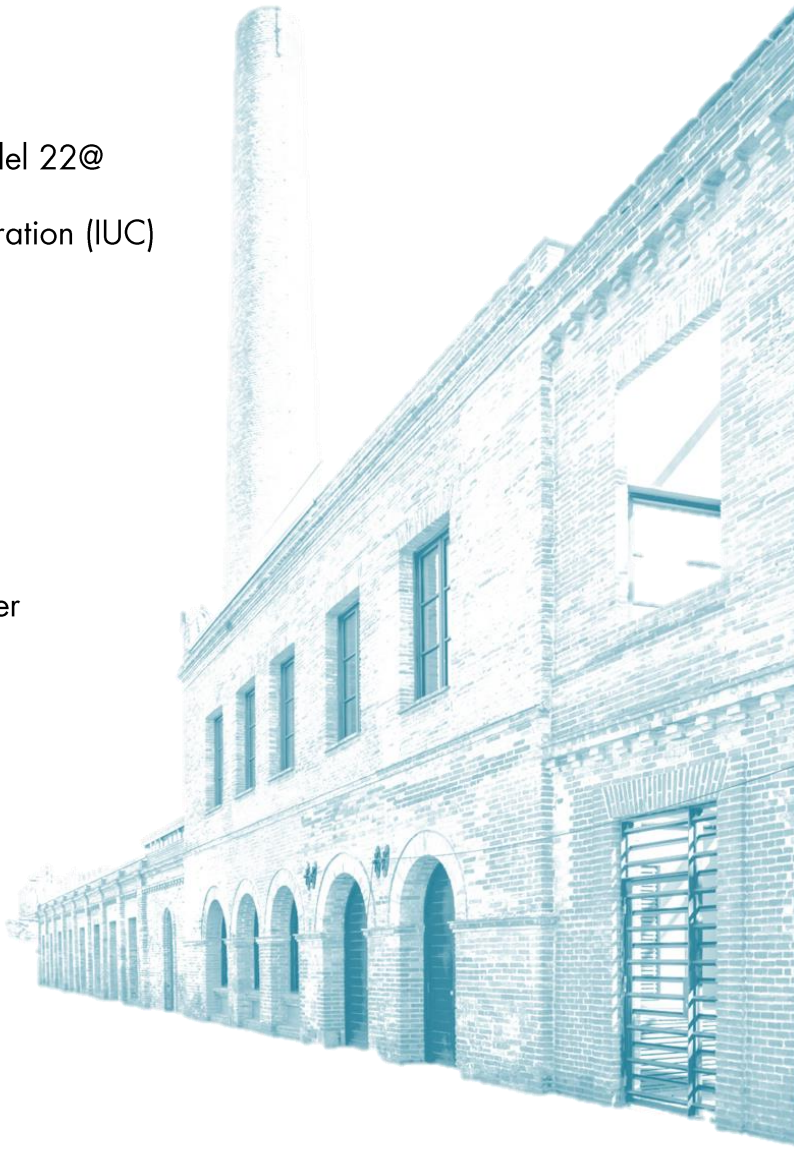

1. BIT Habitat

BIT Habitat és una entitat sense ànim de lucre que té com a objectiu promoure la innovació urbana a Barcelona, en els seus vessants social, econòmic, urbanístic i tecnològic, per tal de donar resposta als nous reptes als quals s'enfronta la ciutat.

A més, promou iniciatives dirigides a crear una ciutat més sostenible i millorar la qualitat de vida de les persones que l'habiten, a través d'una col·laboració amb vocació internacional entre la ciutadania, la universitat i els centres de recerca, el teixit empresarial i el sector públic.

Bit Habitat gestiona el Centre d'Innovació Urbana de Barcelona, ubicat a Ca l'Alier, antiga fàbrica tèxtil rehabilitada amb els màxims criteris d'eficiència i sostenibilitat.

La funció principal de BIT Habitat és, doncs, fomentar la innovació urbana, impulsant el treball col·laboratiu amb la quàdruple hèlix (ciutadania, administració, empresa i acadèmia/recerca). Aquesta metodologia afavoreix:

- la implicació des de l'inici i l'avaluació contínua dels processos per part de la ciutadania.
- l'impuls i acompanyament de l'Administració pública.
- la millora competitiva i l'impacte positiu en el teixit econòmic.
- l'aprofitament de la recerca i el coneixement del teixit acadèmic i professional, tot ampliant-ne l'impacte en la societat.

Des de Ca l'Alier es vetlla pel manteniment d'una xarxa internacional d'actors al voltant de la innovació urbana, mitjançant la qual les ciutats, institucions i organitzacions comparteixen experiències i bones pràctiques en la cerca de solucions i tècniques innovadores que permetin millorar les ciutats.

2. Eixos de treball

2.1 Taller de ciutats: un espai de referència a la ciutat de Barcelona i al món al voltant de la metodologia i l'estratègia de la innovació urbana fomentant el treball col·laboratiu dels diferents actors implicats, en el marc de projectes complexos que incloguin les capes social, econòmica i urbanística.

2.2 i.lab: és l'aposta de Barcelona per accelerar la innovació urbana sostenible i social, articulant la ciutat com un laboratori d'experimentació mitjançant la col·laboració oberta entre ciutadania, universitats i centres de recerca, el teixit empresarial i les administracions. L'i.lab vol donar les respostes més adients als nous reptes i demandes complexes de la ciutadania.

2.3 L'organització: es pretén consolidar BIT Habitat com l'ens de referència per a l'impuls de la innovació urbana a Barcelona, amb projecció internacional. En aquesta línia, s'han establert relacions transversals amb els departaments municipals i s'han creat diversos espais de treball i d'intercanvi d'objectius i necessitats.

3. Projectes i col·laboracions 2019

3.1 Barcelona verda i circular

El gener de 2019, la Fundació BIT Habitat va rebre l'encàrrec del llavors Comissionat de Promoció Econòmica, Empresa i Innovació de crear una taula interna per debatre i establir el model de ciutat amb l'objectiu polític d'establir una base compartida de coneixement sobre economia circular.

Barcelona ha identificat oportunitats d'economia circular per al desenvolupament de la ciutat, especialment en sectors estratègics prioritaris com el desenvolupament econòmic local, la mobilitat, el consum, l'alimentació, el tèxtil, la gestió de residus, la construcció i el reciclatge. I per aquest motiu, l'economia circular ha de ser l'oportunitat per coordinar departaments i institucions municipals cap a un relat comú i una estratègia global.

En aquest sentit, BIT Habitat va encarregar un estudi que es vertebra en els 3 eixos següents:

- Nous metabolismes: gestió de residus, energia i aigua per a la descarbonització. Exemple d'espai: les Tres Xemeneies del Besòs com a pol de transició energètica.
- Nou urbanisme: verd urbà, construcció (especialment habitatge) i nova mobilitat per a l'"atemperament" de la ciutat. Exemple d'espai: el 22@ i un nou barri mixte.
- Nova economia: comerç, alimentació (restauració) i turisme per a la transformació dels sectors industrials. Exemple d'espai: el Bon Pastor com a transformació d'un polígon clàssic en un polígon circular.

L'impuls de la cultura circular s'aconsegueix mitjançant el foment de la innovació i la formació, i el lideratge de Barcelona juga un paper important per liderar la transició cap a aquest nou model econòmic, social i ambiental.

3.2 Smart City Week

L'Smart City Week pretén ser un espai de reflexió i diàleg sobre el model de ciutat que volem, on la tecnologia esdevé una aliada fonamental per donar respostes als reptes que es plantegen. La ciutadania pren, doncs, un rol actiu en la presa de decisions i en la concepció i l'evolució de la ciutat, alhora que se l'apropa a la noció d'una ciutat que fa servir les tecnologies i el coneixement acumulat per aconseguir un entorn urbà més sostenible, just i inclusiu.

En aquest sentit, es proposa una aproximació a les smart cities apostant per activitats culturals i familiars, amb l'objectiu de fomentar un pensament crític entorn a les ciutats intel·ligents.

Així doncs, l'Smart City Week comparteix el compromís de l'Ajuntament de Barcelona amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) de l'Agenda 2030, i la seva celebració contribueix directament a l'assoliment dels ODS 4 (Educació de Qualitat), 5 (Igualtat de Gènere), 11 (Ciutat Sostenible) i 16 (Pau, Justícia i Institucions Sòlides).

L' Smart City Week , en les seves dues edicions, ha comptat amb experts en diversos àmbits i de reconegt prestigi com Oriol Nel·lo, Mara Ballestrini, Cristina Gallach, Lluis Jofre, Antoni Guitiérrez, Lucía Lijtmaer, Lucía Egaña, Pilar Conesa, Efraín Foglia, Francisco Laranjo, Rubén Martínez, Daniele Porretta, Manuel Delgado, Felix Pérez-Hita, Simona Levi, Raquel Rennó, Renata Avila i molts altres.

1ª EDICIÓ 2018: "Re-pensar la ciutat"
5-11 Novembre
10 districtes
2000 assistents
40 entitats col·laboradores
50 activitats
160 hores de programació
110 ponents

2ª EDICIÓ 2019: "Ciutat en acció"
11-17 Novembre
10 districtes
2500 assistents
87 entitats col·laboradores
67 activitats
160 hores de programació
125 ponents

3.3 Urban Data Desk

La unió entre les TIC, com a mitjà, i els temes urbanístics d'interès ciutadà, com a objecte de reflexió i acció, han fet que l'accés a la informació, la producció i la possibilitat de compartir-la de manera col·lectiva, a partir de les eines existents i disponibles, repercuteixi en la realització de documents oberts i mapes interactius.

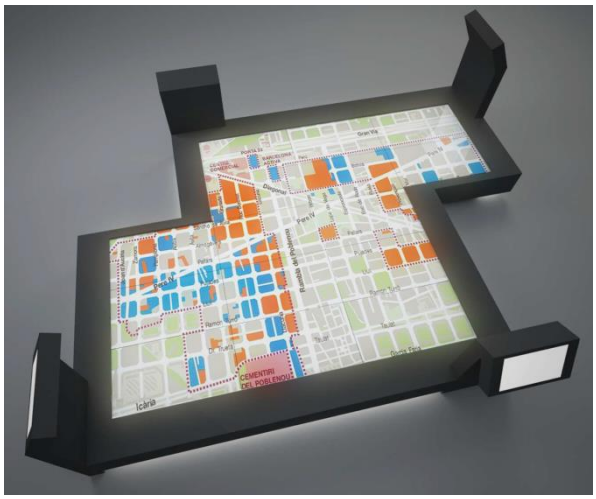

Dotar el "Centre d'Innovació Urbana" de Ca l'Alier amb un sistema de gestió d'informació geogràfica i de visualització és una gran oportunitat de transversalitzar àmbits de l'administració de la ciutat entre si i envers la ciutadania. Els usuaris de l'"Urban Data Desk" (UDD) tindran la possibilitat d'informar-se, de compartir informació i, alhora, de fer-lo servir com un instrument per a la presa de decisions.

Al llarg de l'any 2019, es va desenvolupar una versió de demostració no interactiva de l'UDD, amb diversos mapes que mostren capes d'informació temàtica sobre mobilitat, activitats, espai públic i dades socioeconòmiques, per a l'àmbit de Barcelona ciutat i el 22@ del Poblenou.

Aquests mapes aprofiten les bases de dades obertes de l'Ajuntament, institucions o empreses.

En un futur, amb l'UDD en ple funcionament, es podran consultar aquests mapes, elaborats i reutilitzats per un públic objectiu divers, conformat per persones usuàries (expertes) i ciutadanes (amb qualsevol grau de coneixements generals i específics) que poden informar-se, opinar i projectar sobre el seu territori, els seus barris, els projectes d'urbanisme i les problemàtiques de la ciutat.

3.4 Comissió de Coordinació del 22@

Desenvolupament del Pacte "Cap a un Poblenou amb un 22@ més inclusiu i sostenible"

L'Ajuntament de Barcelona va iniciar, l'any 2017, una reflexió participada pel conjunt d'actors implicats en el desenvolupament del 22@. Es van articular diversos espais i processos de participació i treball amb l'objectiu d'identificar un full de ruta compartit que pogués guiar la transformació futura del Poblenou, cercant un reequilibri que permetés complementar els interessos dels diferents agents socials, veïnals i econòmics.

La Fundació BIT Habitat va rebre llavors, una encomana d'assistència tècnica per crear, impulsar i dinamitzar la Comissió de Coordinació del 22 amb els objectius principals següents:

- Atendre coordinadament les necessitats de la ciutadania i les empreses, des d'una visió institucional coherent i unitària, generant un debat amb la ciutadania i els agents implicats.
- Agilitzar la transformació urbanística, amb atenció especial a les zones que han quedat al marge de la transformació i amb la identificació d'actuacions d'interès públic estratègiques.
- Vetllar per una implementació coordinada del projecte amb capacitat de produir sinèrgies entre si, i identificar i prioritzar objectius municipals coordinant inversió pública i privada.

Els diferents processos van decantar en la signatura, el novembre de 2018, d'un document: el Pacte "Cap a un Poblenou amb un 22@ més inclusiu i sostenible", que recull, sintetitza i ordena el conjunt d'actuacions identificades en els diferents processos de treball, debat i participació, que van ser consensuades amb els diferents actors, amb l'objectiu de dibuixar un full de ruta per tal d'aconseguir que les àrees 22@ cohesionin millor els barris del Poblenou i el Maresme des d'una transformació inclusiva i sostenible.

L'objectiu del document de criteris aprovat ha estat valorar el desenvolupament de l'MPGM 22@ i plantejar els criteris futurs de la transformació. Es va incidir, de manera especial, en aquells aspectes en què la Fundació BIT Habitat ha treballat al llarg dels anys 2017, 2018 i 2019, que han estat objecte de debat en el marc del procés de participació ciutadana "Repensem el 22@" i que han donat com a fruit el Pacte "Cap a un Poblenou amb un 22@ més inclusiu i sostenible", així com l'experiència del treball multidisciplinari realitzat durant aquests anys.

3.5 International Urban Cooperation (IUC)

En partenariat entre el Departament de Relacions Internacionals de l'Ajuntament de Barcelona, la Fundació BIT Habitat, Barcelona Activa, l'Institut Municipal d'Informàtica (IMI), Casa Àsia, Fira de Barcelona, Centres de Recerca de Catalunya (CERCA) i l'Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca (AGAUR), el mes de març de 2019 es va registrar a la Unió Europea una proposta de cooperació oberta entre Barcelona (i d'altres ciutats de l'Estat espanyol) i ciutats xineses centrada en el tema d'smart cities i, concretament, en l'experiència del 22@, com un cas d'èxit de regeneració urbana, econòmica i social que l'ha convertit en un referent en l'àmbit de la innovació a escala internacional a través d'una col•laboració entre la quàdruple hèlix.

L'objectiu d'aquest programa, que es va guanyar el mes d'abril de 2019, és promoure la cooperació ciutat-ciutat durant 18 mesos en l'àmbit del desenvolupament urbà sostenible, entre ciutats europees i ciutats d'altres regions. A través de la Direcció General de Regions de la Comissió Europea, s'ha donat finançament per a viatges d'estudi i, per part de BIT Habitat, entre d'altres, s'hi ha aportat expertesa i recursos humans.

És per aquest motiu que ja s'han dut a terme dues missions tècniques a la Xina la segona meitat de l'any 2019, la primera al mes de juny i la segona al mes de setembre; més concretament, a les ciutats de Chengdu, Liuzhou, Guangzhou i Nanning. Amb Liuzhou s'ha avançat fins al punt de signar un memoràndum d'acord i un acord entre parts per tal de fomentar l'intercanvi de bones experiències al seu nou districte ecològic i al 22@ amb la posada a disposició d'una zona pilot.

3.6 EIT Urban Mobility

L'European Institute of Innovation and Technology (EIT) és un organisme independent de la UE que promou la innovació a Europa. El seu objectiu principal és impulsar el talent empresarial i donar suport a projectes innovadors, creant comunitats d'innovació i coneixement transnacionals en col·laboració amb empreses, universitats i centres de recerca i ciutats.

Actualment, gràcies al finançament de la Unió Europea, estan en funcionament 8 comunitats d'innovació (Knowlegde Innovation Communities, KICs) que són: EIT Alumni, EIT Climate-KIC, EIT Digital, EIT Food, EIT Health, EIT InnoEnergy, EIT Manufacturing i EIT Raw Materials. Durant el mes de febrer de 2018, l'EIT va publicar els requisits per poder posar en marxa un nou KIC, l'EIT Urban Mobility.

Amb aquest projecte, la UE, a través de l'EIT, aposta per exportar el seu model de ciutat amb mobilitat sostenible a la resta del món. L'objectiu és que les ciutats, col·laborant amb universitats i indústria, puguin avançar en solucions de mobilitat, mesures i tecnologies que facin guanyar en sostenibilitat, en seguretat, en eficiència, en equitat i, en conseqüència, per fer de les ciutats europees espais més habitables i saludables, gràcies a l'impuls de projectes innovadors i de la tecnologia.

- **Març 2018**: diverses ciutats, universitats i empreses europees plantegen la possibilitat de presentar una proposta guanyadora, el consorci MobilUs, que pretén liderar la nova mobilitat urbana; millorar la capacitat d'Europa d'atraure inversions i talent; potenciar l'emprenedoria; donar suport a la creació d'empreses innovadores i millorar la competitivitat educativa i de formació. S'acorda que la ciutat de Barcelona sigui el coordinador del consorci.

- **Desembre 2018**: el Consorci MobilUs guanya la convocatòria, i conseqüentment, es designa Barcelona com a futura seu de l'EIT Urban Mobility. Aquest consorci guanyador, està format per 13 ciutats, 17 empreses i 18 universitats, d'acord amb l'Start up Grant Agreement (SUGA) signat entre l'Ajuntament de Barcelona i l'EIT.

- **Març 2019**: La Comissió de Govern designa la Fundació BIT Habitat com a oficina tècnica per donar suport a la gestió del projecte EIT Urban Mobility, fins la posada en marxa de l'entitat legal que gestionarà aquest nou KIC. És aleshores que es signa l'acord SUGA entre l' Ajuntament de Barcelona i l'EIT, per a la percepció de la subvenció relativa a la posada en marxa del projecte (4M€) i com a acceptació del rol de coordinador fins el 31 de desembre de 2019.

La coordinació d'aquest projecte internacional i estratègic, liderat per BIT Habitat ha precisat de la col·laboració de diverses àrees de l'Ajuntament de Barcelona (àrea de règim jurídic, la gerència de persones i desenvolupament organitzatiu, gerència

pressupostos i hisenda, tresoreria, gerència de mobilitat, l'àrea de relacions internacionals, gerència municipal i l'Institut Municipal d'Informàtica, entre d'altres) per tal de garantir l'acompliment de les tasques assignades com a coordinador per assegurar una correcta execució dels processos seguint els principis de transparència, igualtat d'oportunitats i concurrència, entre d'altres.

Paral·lelament, BIT Habitat, amb la col·laboració d'altres departaments de l'Ajuntament com Relacions Internacionals, Protocol, Comunicació i Premsa, va treballar intensament en l'organització de la inauguració de l'EIT Urban Mobility en el marc de l'Smart City Expo World Congress.

En aquest sentit, es van portar a terme diverses activitats però la més destacada va ser la presentació oficial de l'EIT Urban Mobility a l'auditori principal de l'SCEWC, davant de més de 1000 persones. En format diàleg, moderat per la CEO de l'EIT Urban Mobility, es va convidar a l'Alcaldessa de Barcelona, l'Alcalde de Milà, el CEO de SEAT i el Rector de l'UPC, per parlar sobre la importància de la implicació de les ciutats en el canvi de paradigma per aconseguir una mobilitat més sostenible, segura i inclusiva.

A partir de l'any 2020, amb aquesta entitat ja funcionant i finalitzat el període de coordinació, el paper de l'ajuntament passa a ser de soci de la comunitat, formant part dels òrgans de govern i dels òrgans consultius, com és el cas del City Club (xarxa de ciutats sòcies compromeses per la mobilitat), tot podent accedir al finançament de la UE per desenvolupar projectes innovadors concrets.

3.7 Tres Xemeneies

Fruit de la metodologia de treball emprada en el projecte 22@, la Fundació BIT Habitat i el Consorci del Besòs (en tant que l'Administració actuant) van signar, el mes de gener de 2019, un conveni marc amb aquesta addenda primera per debatre i definir amb la quàdruple hèlix un pla d'usos viable per a les Tres Xemeneies de Sant Adrià_del Besòs, tot coincidint amb la redacció del Pla Director Urbanístic de la zona per part dels serveis tècnics de la Generalitat de Catalunya.

Així, el passat mes d'abril de 2019, es van iniciar unes sessions de treball a Ca l'Alier, dinamitzades per la Fundació BIT Habitat i organitzades conjuntament amb el Consorci del Besòs, amb l'objectiu d'impulsar el desenvolupament del recinte de les Tres Xemeneies, com a pol per a la transició energètica i la lluita contra el canvi climàtic. De fet, aquestes sessions de treball es van originar a partir dels compromisos adquirits després del procés de participació ciutadana previ a la signatura del conveni.

És per aquest motiu que es va constituir un grup de treball ampli, anomenat Comitè Tècnic de les 3X, composat per persones expertes provinents de la quàdruple hèlix: el sector públic, el teixit social, el sector privat i el sector acadèmic.

Després de sis sessions, tres en fase de diagnosi i tres més en fase propositiva, el mes de novembre de 2019 van finalitzar les sessions de treball i es va proposar d'establir un document on es recullin les conclusions compartides per tots els grups de treball. Aquest text, en forma de decàleg, s'està treballant per part del Consorci del Besòs de cara al posterior vistiplau de les instàncies polítiques dels ajuntaments implicats: Sant Adrià de Besòs, Badalona i Barcelona.

3.8 Biennal de la Ciència

La Biennal de la Ciència es va organitzar, per primera vegada, del 7 a l'11 de febrer de 2019 com a espai de reflexió, debat i participació entorna a la recerca científica per acostar els avenços i els reptes de la física, la genètica o la biotecnologia a tota la ciutadania.

En total es van organitzar més de 90 activitats repartides per 60 equipaments municipals, entre ells Ca l'Alier. La Fundació BIT Habitat va coordinar una sèrie d'activitats, en col·laboració amb l'Agència de Salut Pública de Barcelona, IRSI Caixa i l'Organització Europea per a la Recerca Nuclear (CERN), que van gaudir d'un gran èxit:

- El dia 11 de febrer va tenir lloc una taula rodona amb experts titulada "La nostra contaminació interna: raons i emocions per a l'acció saludable".
- El mateix dia 11, va tenir lloc el primer Living Lab 2030 "Barcelona sense estigma del VIH".
- El dia 6 de març va tenir lloc la xerrada "Com superar la cultura del cotxe"
- El 27 de març de 2019, una altre taula rodona sota el títol: "I si tothom gaudís d'una ciutat saludable"

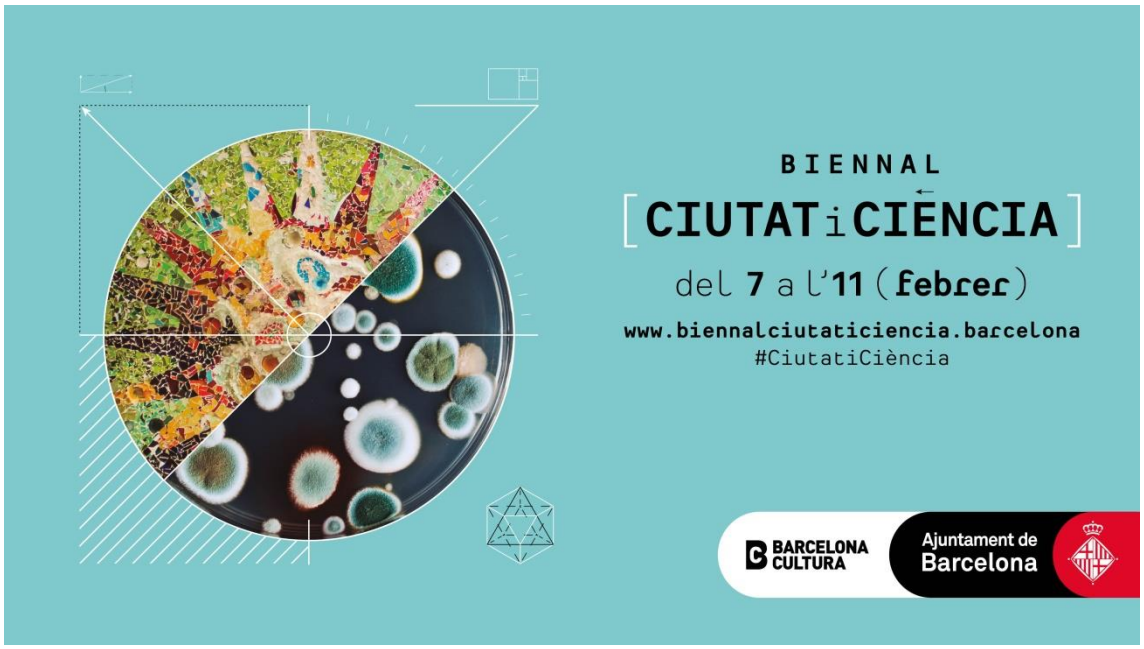

3.9 Living Labs

El programa Living Labs Barcelona, fruit de l'acord entre l'Ajuntament de Barcelona i la Fundació "la Caixa", té com a objectiu fer que els centres de recerca de Barcelona estiguin més al servei de la ciutadania i que es puguin convertir en motors de transformació social. El Living Lab esdevindrà un espai de trobada per crear sinèrgies i que la investigació es visualitzi com a:

- Més democràtica i inclusiva.
- Que tingui una major legitimitat.
- Que millori els resultats que s'obtenen actualment.

El resultat del Living Lab és un espai de debat on els diferents actors institucionals, socials i del món de la investigació poden decidir quines són les prioritats per establir les línies estratègiques de les investigacions, reemplaçant el criteri actual on aquestes es decideixen exclusivament per investigadors.

Es proposava una metodologia basada en els ecosistemes d'innovació on es buscarien els actors implicats que identifiquin els factors clau i que consensuïn una estratègia comuna i la forma de col•laborar en el projecte per tal d'assolir els objectius. Es proposava la creació de diferents grups de treball.

Sota aquesta premissa adequada als objectius transversals de la Fundació BIT Habitat, el mes de febrer de 2019 es va acordar, doncs, que IrsiCaixa i ISGlobal començarien a crear diàlegs bilaterals amb les diferents àrees de l'Ajuntament i a definir els grups de treball, amb la coordinació inicial de la Fundació BIT Habitat.

3.10 Gestió i administració de l'equipament municipal de Ca l'Alier

Dins els objectius del Marc Estratègic de BIT Habitat, s'inclou l'intercanvi de coneixement entre els diferents actors de la quàdruple hèlix. En aquest sentit, s'han impulsat activitats de trobada entre ciutats, organitzacions i institucions, tant de l'ambit ciutadà com de recerca, el món empresarial i el sector públic, per tal de compartir coneixements i bones pràctiques al voltant de la innovació urbana. Durant el 2019, Ca l'Alier ha acollit un total de:

6.323 assistents

124 activitats

- **Acadèmiques: 7**
- **Divulgatives: 65**
- **Exposicions: 3**